

Wyrok z dnia 24 lipca 2001 r.

I PKN 551/00

Odwołanie pracownika ze stanowiska może spowodować - w zależności od zamiaru pracodawcy - definitywne ustanie stosunku pracy, albo tylko utratę przez pracownika stanowiska, przy jednoczesnym zachowaniu zatrudnienia, jednak na nowych uzgodnionych przez strony warunkach pracy i płacy.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca), Katarzyna Gonera.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2001 r. sprawy z powództwa Andrzeja R. przeciwko Wojewódzkiemu Inspektoratowi Weterynarii w O. o nagrodę jubileuszową i odprawę pieniężną, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu z dnia 30 marca 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym (I) w części zasądzającej od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 8.061,00 zł (osiem tysięcy sześćdziesiąt jeden złotych), a także w punkcie drugim (II) orzekającym o kosztach postępowania apelacyjnego i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Opolu wyrokiem z dnia 27 grudnia 1999 r. zasądził od Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w O. na rzecz Andrzeja R. kwotę 12.091,50 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 13 lipca 1999 r. tytułem nagrody jubileuszowej za 30 lat pracy i odprawy pieniężnej przewidzianej w ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Sąd ten ustalił, że powód podjął pracę dnia 11 sierpnia 1973 r. w Państwowym Zakładzie Weterynarii w B., skąd został

przekazany do pracy w Wojewódzkim Zakładzie Weterynarii w O. Decyzją Wojewody O. z dnia 15 czerwca 1978 r. powód został powołany od dnia 1 lipca 1978 r. na stanowisko dyrektora tego Zakładu, a od dnia 14 czerwca 1978 r. - na stanowisko Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Wydziale Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Urzędu Wojewódzkiego w O. Powód wykonywał równolegle obowiązki wynikające z tych stanowisk. W dniu 5 stycznia 1998 r. Wojewoda O. wyraził zgodę na udzielenie powodowi urlopu w celu wykonywania pracy w Ministerstwie Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej od dnia 12 stycznia 1999 r. W związku z tym Wojewoda O. odwołał powoda ze stanowiska z dniem 11 stycznia 1998 r., lecz po upływie okresu urlopu bezpłatnego powód miał być zatrudniony w strukturach Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w O. Z dniem 31 grudnia 1998 r. powód rozwiązał umowę o pracę z Ministerstwem Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, o czym uprzedził pozwany Inspektorat. Zresztą tenże Inspektorat w dniu 24 listopada 1998 r. zawiadomił powoda, że od dnia 1 stycznia 1999 r. powód staje się jego pracownikiem. W dniu 5 stycznia 1999 r. strony zawarły umowę o pracę na czas określony do dnia 30 czerwca 1999 r., po czym pozwany wydał powodowi świadectwo pracy stwierdzające zatrudnienie od 1 stycznia do 30 czerwca 1999 r. W dniu 15 czerwca 1999 r. powód zawarł umowę zlecenia na wykonywanie badania zwierząt rzeźnych i mięsa z Powiatowym Zakładem Weterynarii w P. W dniu 15 czerwca 1998 r. powód nabył prawo do nagrody jubileuszowej za 30 lat pracy. Jej wysokość wynosi 4.030,50 zł.

W świetle przedstawionych ustaleń Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest zasadne zarówno w części dotyczącej nagrody jubileuszowej, jak i odprawy pieniężnej. Łączna wysokość roszczenia powoda wynosi 12.091,50 zł. Sąd Rejonowy przyjął, że powołanie powoda od dnia 14 czerwca 1978 r. na stanowisko Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii oraz od dnia 15 czerwca 1978 r. na stanowisko dyrektora Wojewódzkiego Zakładu Weterynarii nie zniweczyło umowy o pracę zawartej dnia 1 czerwca 1975 r. na czas nie określony. Poza tym w porozumieniu z dnia 5 stycznia 1998 r. dotyczącym urlopu bezpłatnego Wojewoda O. zapewnił powoda o możliwości powrotu do pracy w strukturach Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w O. Zatem w okresie urlopu bezpłatnego powód był nadal pracownikiem pozwanego, a wzajemne prawa i obowiązki stron uległy jedynie zawieszeniu. Tym samym zawarcie dnia 5 stycznia 1998 r. umowy terminowej - na miejsce umowy bezterminowej - było niedopuszczalne i nie mogło wywołać skutków prawnych. W konsekwencji więc należało traktować powoda jako pracownika, któremu pracodawca w terminie do dnia 15

czerwca 1998 r. nie zaproponował nowych warunków pracy i płacy, stosownie do art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną. Oznacza to, że zgodnie z art. 58 ust. 5 pkt 2 tej ustawy powodowi przysługuje odprawa pieniężna, o której stanowi art. 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, gdyż ponadto w pierwszej połowie 1998 r. nie prowadził (i nadal nie prowadzi) działalności gospodarczej. Zdaniem Sądu Rejonowego, pozwany Inspektorat był legitymowany biernie co do obydwu roszczeń, gdyż w razie urlopu bezpłatnego pracownika udzielonego mu w celu wykonywania pracy u innego pracodawcy, okres zatrudnienia u tego pracodawcy wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (art. 174 KP). Wprawdzie pozwany Inspektorat podnosił zarzut, że to nie on zawierał dnia 5 stycznia 1998 r. porozumienie w sprawie urlopowania powoda, lecz Wojewoda O., jednak Sąd Rejonowy uznał ten zarzut za nieskuteczny z tego względu, że w stosunku pracy opartym na powołaniu czynności władcze wykonuje organ nadrzędny, w tym wypadku Wojewoda O.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu na skutek apelacji strony pozwanej wyrokiem z dnia 30 marca 2000 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzoną na rzecz powoda kwotę 12.061,00 zł, obejmującą nagrodę jubileuszową i odprawę pieniężną, obniżył do wysokości 8.061,00 zł, stanowiącej odprawę pieniężną.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd wyrażony w zaskarżonym wyroku co do tego, że w okresie od 12 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. stosunek pracy łączący strony był zawieszony, zaś powód świadczył pracę na rzecz innego pracodawcy, tj. Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Od tego też pracodawcy powinien żądać nagrody jubileuszowej za 30 lat pracy. Wprawdzie prawo pracy zna wyjątki od powyższej zasady, ale zostały one wyraźnie przewidziane w przepisach prawa. Jeden z nich dotyczy np. pracownika skierowanego do pracy za granicą, którego staż pracy uprawniający do nagrody jubileuszowej upłynął podczas świadczenia tam pracy i wobec którego zobowiązanym do wypłacenia nagrody jubileuszowej jest macierzysty zakład pracy, a nie jednostka zatrudniająca za granicą. Zatem w przedmiotowej sprawie zobowiązane do wypłacenia powodowi nagrody jubileuszowej za 30 lat pracy było Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, nie zaś pozwany Inspektorat. Powyższa okoliczność spowodowała zmianę zaskarżonego apelacją

wyroku przez oddalenie powództwa o zapłatę kwoty 4.030,50 zł. Zmiana ta znalazła formalny wyraz w słowach: „kwotę 12.091,50 zł zastępuje kwotą 8.061,00 zł, a dalej idące powództwo oddala i apelację oddala”.

Gdy chodzi o odprawę pieniężną, Sąd Okręgowy uznał za chybione zarzuty skarżącego zmierzające do wykazania, że powód nie spełniał warunków ustawowych do przyznania mu wymienionego świadczenia. Przede wszystkim Sąd drugiej instancji podzielił pogląd Sądu Rejonowego w kwestii znaczenia porozumienia z dnia 5 stycznia 1998 r. i przyjął, że należało je traktować jako porozumienie zmieniające warunki świadczenia pracy, które obejmowało zarówno element udzielenia urlopu bezpłatnego, jak i kontynuowania stosunku pracy po upływie tego urlopu. Skoro zatem po urlopie bezpłatnym stawał się aktualny bezterminowy stosunek pracy istniejący przed tym urlopem, to zawarcie na ten sam czas umowy terminowej było niedopuszczalne. Wobec tego - zdaniem Sądu Okręgowego - słuszne było stanowisko Sądu Rejonowego, według którego stosunek pracy powoda wygasł w dniu 30 czerwca 1999 r. stosownie do art. 58 ust. 1 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną. Tym samym zasadne było roszczenie powoda o wypłacenie mu odprawy pieniężnej. Prawa do tej odprawy nie wyłączył art. 8 ust. 3 pkt 4 i 5 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy, ponieważ umowa o wykonanie badania zwierząt rzeźnych nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej, natomiast zatrudnienie powoda przed wygaśnięciem stosunku pracy nie było zatrudnieniem w niepełnym wymiarze.

Od powyższego wyroku wniósł kasację pozwany Inspektorat. Jej podstawę stanowił zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 70 § 2 KP i art. 174 § 2 KP, oraz przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 KP. Według skarżącego, skoro w myśl art. 70 § 2 KP odwołanie ze stanowiska jest równoznaczne z rozwiązaniem stosunku pracy w drodze wypowiedzenia, to Sąd Okręgowy nie mógł przyjąć, że po zakończeniu urlopu bezpłatnego i pracy w Ministerstwie Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej będzie kontynuowany stosunek pracy istniejący przed udzieleniem urlopu bezpłatnego. Niezrozumiała jest przy tym rola Wojewody O. w udzieleniu powodowi urlopu oraz jego obietnica ponownego zatrudnienia powoda w strukturach Inspekcji Weterynaryjnej po zakończeniu tego urlopu. Poza tym, orzekając o odprawie pieniężnej, Sąd Okręgowy pominął okoliczność, że z uwagi na postanowienia § 2 i § 4 umowy zawartej przez powoda z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w P. na badanie zwierząt rzeźnych i mięsa umowy tej nie można traktować jako umowy zlecenia, a to z

tego względu, że zleceniobiorca (tj. powód) oświadczył w niej, iż będzie się samodzielnie rozliczał ze zobowiązań wobec Skarbu Państwa i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Skarżący zarzucił również, że Sąd Okręgowy nie uwzględnił faktu, iż od dnia 1 czerwca 1999 r. powód był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, u innego pracodawcy.

Powołując się na przedstawione zarzuty i argumenty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Opolu do ponownego rozpoznania bądź o oddalenie powództwa, przy czym w każdym wypadku o zasądzenie należnych kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafny jest pogląd skarżącego, że w myśl art. 70 § 1 i § 3 KP odwołanie pracownika ze stanowiska powoduje rozwiązanie stosunku pracy w sposób równoznaczny z wypowiedzeniem umowy o pracę bądź też w sposób równoznaczny z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia, gdy odwołanie nastąpiło z przyczyn określonych w art. 52 lub art. 53 KP. Regulacja ta nie wyklucza jednak możliwości ustalenia przez strony, że po odwołaniu pracownika ze stanowiska i po zakończeniu stosunku pracy z powołania będą one kontynuować stosunek pracy, tyle że na innej podstawie. Tak właśnie przyjął Sąd Okręgowy opierając się na ustaleniach Sądu Rejonowego, z których wynikało, że mimo odwołania powoda ze stanowiska Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii - Dyrektora Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w O. wróci on do pracy „w strukturach Inspekcji Weterynaryjnej” po upływie urlopu bezpłatnego udzielonego mu na wykonywanie pracy w Ministerstwie Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Możliwość takiego ukształtowania sytuacji pracownika wynika wprost z art. 71 KP, który stanowi, że na wniosek lub za zgodą pracownika odwołanego ze stanowiska pracodawca może nie tylko zatrudnić go w okresie wypowiedzenia przy innej pracy, odpowiedniej ze względu na jego kwalifikacje zawodowe, ale może także po upływie okresu wypowiedzenia zatrudnić go na uzgodnionych warunkach pracy i płacy. Chociaż więc Sąd Okręgowy nie powołał wymienionego przepisu, to należy uznać, że w zgodności z jego dyspozycją przyjął, iż przed udzieleniem powodowi urlopu bezpłatnego i przed odwołaniem go ze stanowiska strony zawarły porozumienie, w którym „wyraziły wolę kontynuowania stosunku pracy w zmodyfikowanych nieco warunkach” po zakończe-

niu przez powoda urlopu bezpłatnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1997 r., I PKN 164/97, OSNAPiUS 1998 r. nr 7, poz. 213).

Z art. 71 KP wynika, że gdy po odwołaniu pracownika strony chcą pozostawać w stosunku pracy, może to nastąpić na uzgodnionych przez nie warunkach pracy i płacy. Należy zatem odrzucić jako błędny pogląd Sądu Rejonowego, według którego odwołanie powoda ze stanowiska spowodowało reaktywowanie stosunku pracy opartego na podstawie umowy o pracę zawartej dnia 1 czerwca 1975 r. Ów stosunek pracy, którego źródłem była umowa o pracę, przestał bowiem istnieć, gdyż przekształcił się w stosunek pracy oparty na powołaniu. Gdy zaś chodzi o odwołanie ze stanowiska, to uwzględniając poglądy wyrażane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i w piśmiennictwie należy stwierdzić, że oświadczenie o odwołaniu może spowodować definitywne ustanie stosunku pracy, ale może też - w zależności od zamiaru organu odwołującego - spowodować utratę stanowiska przez pracownika przy jednoczesnej zgodnej woli stron utrzymania między nimi stosunku pracy. W takiej sytuacji konieczne jest jednak - jak stanowi art. 71 KP - uzgodnienie przez strony warunków pracy i płacy. O ile więc nie wzbudza zastrzeżeń w związku z dokonanymi ustaleniami pogląd Sądu Okręgowego, że strony mogły postanowić, iż po odwołaniu ze stanowiska i zakończeniu urlopu bezpłatnego powód będzie nadal zatrudniony w po-
zwanej Inspektoracie, o tyle nietrafne jest zapatrywanie tego Sądu - bez dokonywania jakichkolwiek ustaleń co do warunków przyszłego zatrudnienia - że niedopuszczalne było zawarcie w dniu 5 stycznia 1999 r. umowy o pracę na czas określony, a to tylko dlatego, że jakoby „aktualny był wciąż poprzedni stosunek pracy”. W świetle przedstawionych uwag należało zatem uznać, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem przytoczonych wyżej przepisów.

Słuszny okazał się również zarzut strony pozwanej, że nie dość wszechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału (art. 233 § 1 KPC) doprowadziło do wydania przez Sąd Okręgowy wyroku z naruszeniem art. 8 ust. 3 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Z art. 8 ust. 3 pkt 4 ustawy wynika, że odprawa pieniężna nie przysługuje między innymi pracownikowi zatrudnionemu w innym zakładzie pracy w pełnym wymiarze czasu pracy lub w kilku zakładach pracy łącznie w pełnym wymiarze czasu pracy. Z oświadczenia powoda złożonego na rozprawie dnia 15 grudnia 1999 r. w postępowaniu pierwszoinstancyjnym wynikało, że

dnia 1 czerwca 1999 r. został zatrudniony w Zakładach Farmaceutycznych „P.” w G.M. na podstawie umowy o pracę na czas określony, w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Rejonowy nie zwrócił jednak uwagi na powyższe oświadczenie i nie uwzględnił go przy ustaleniu stanu faktycznego. Tak samo postąpił Sąd Okręgowy. Poza tym Sąd Rejonowy ustalił, że w pierwszym półroczu 1999 r., a także później, powód nie prowadził działalności gospodarczej na własny rachunek, zatem nie istniała okoliczność wyłączająca w myśl art. 8 ust. 3 pkt 5 ustawy jego prawo do odprawy. Tymczasem - zdaniem skarżącego - postanowienia § 2 i § 4 złożonej do akt sprawy umowy z dnia 15 czerwca 1999 r. z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w P. o wykonywanie badań zwierząt rzeźnych i mięsa w rzeźni, przewidujące, że zleceńbiorca będzie samodzielnie rozliczał się ze zobowiązań wobec Skarbu Państwa i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przeczą charakterowi umowy zlecenia. Natomiast Sąd Okręgowy, mimo że powyższy zarzut został wyraźnie zgłoszony w apelacji, uznał, że umowa z Powiatowym Lekarzem Weterynarii „nie może być ze względu na jej zakres, jak i definicję zawartą w art. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1989 r. o działalności gospodarczej” uznana za działalność gospodarczą. Powyższy sposób odniesienia się Sądu Okręgowego do kwestii, od której zależy rozstrzygnięcie o roszczeniu powoda o odprawę pieniężną, należy ocenić jako powierzchowny i niewystarczający, zwłaszcza wobec twierdzenia strony pozwanej, że także ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o inspekcji weterynaryjnej (Dz.U. z 1999 r., Nr 66, poz. 752), na podstawie której powód zawarł umowę z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w P., wyklucza możliwość zawarcia w takich sytuacjach umowy zlecenia.

Biorąc przytoczone względy pod uwagę, Sąd Najwyższy stosownie do art. 393¹³ § 1 KPC uchylił zaskarżony wyrok w części zasądzającej na rzecz powoda kwotę 8.061,00 zł tytułem odprawy pieniężnej, a także w części orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego, i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

=====